

เสียงจากรากหญ้า

สมควร คงถาวร ปราชญ์ชาวบ้านแห่งปายามูมิง

ต้า บลปายามูมิง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปมากขึ้น เมื่อมีการตั้งสถานีเสริมสร้างสันติสุขตำบลปายามูมิงขึ้นมา โดยนายกรัฐมนตรี อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ มาเป็นประธานเปิดสถานีแห่งนี้ด้วยตัวเอง เมื่อเดือนมิถุนายน 2552 ที่ผ่านมานี้ เนื่องจากเป็นตำบลที่มีความเข้มแข็ง ชาวบ้านอยู่ด้วยกันอย่างสมานฉันท์ ทั้งไทยพุทธและมุสลิม

แต่คงมีน้อยคนนักที่จะรู้ถึงความเข้มแข็งเหล่านั้น ถูกหล่อหลอมขึ้นมาเป็นเวลากว่า 20 ปีแล้ว โดยเฉพาะในหมู่บ้านปียา หมู่ที่ 3 ตำบลปายามูมิง จากการที่มีผู้นำที่เข้มแข็ง มีปัญญาและวิสัยทัศน์

บุคคลดังกล่าว คือ นายสมควร คงถาวร ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 ที่วันนี้อยู่ในอีกสถานะหนึ่งคือ ปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดปัตตานี ขณะที่บ้านพักของเขาเองก็ถูกเลือกให้เป็นศูนย์ปราชญ์ชาวบ้านแห่งเดียวของจังหวัดปัตตานีด้วย

ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน ในหมู่บ้านที่มีทั้งชาวพุทธและมุสลิมแห่งนี้ ตั้งขึ้นเมื่อประมาณ 2 ปีที่แล้ว โดยอยู่ในสังกัดสำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดปัตตานี ตั้งขึ้นตามนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการให้มีศูนย์ปราชญ์ชาวบ้านอยู่ทั่วประเทศ เพื่อใช้เป็นสถานที่อบรมเกษตรกรและการศึกษาดูงานในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง

นายสมควร คงถาวร

“

เมื่อชาวบ้านเข้าใจแล้ว เขาก็จะอธิบายกันเองได้ เมื่อเขารู้จักความสำคัญแล้ว อย่างร้านค้าชุมชน เขาก็จะมาซื้อ มาอุดหนุนกันเอง แทนที่จะไปซื้อที่อื่น

”

ผู้ใหญ่บ้านสมควร เล่าว่า เขาได้สมัครตั้งศูนย์ปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดปัตตานีที่บ้านปียา เพราะคิดว่าตนเองน่าจะเป็นปราชญ์ชาวบ้านได้ ด้วยเพราะตนเองได้ทำงานในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมา 20 ปีแล้ว ทั้งเรื่องการทำเกษตรที่ไม่ใช้สารเคมี และการรวมกลุ่มชาวบ้าน เป็นต้น

ตั้งนั้นหลักสูตรที่ใช้ในการอบรม ส่วนใหญ่จึงเป็นเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งการเพาะปลูก เช่น การเพาะถั่วถั่วอก การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ น้ำเชื้อจุลินทรีย์ ไบโอดีเซล การรวมกลุ่มการทำบัญชีครัวเรือน ซึ่งกำหนดขึ้นเอง เรียกว่าหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงแบบยั่งยืน โดยใช้วิทยากรในตำบล ยกเว้นเรื่องเกี่ยวกับบัญชีสหกรณ์ เนื่องจากเกี่ยวข้องกับกฎหมาย เพราะการรวมกลุ่มจะใช้รูปแบบของสหกรณ์

ซึ่งการรวมกลุ่มของชาวบ้านปียา มีหลายกลุ่มแล้ว ทั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยสามารถรวบรวมเงินจากได้กว่า 10 ล้านบาท กลุ่มแม่บ้านปียาสยามัคคี มีเงินกองทุน 4 ล้านบาท ร้านค้าชุมชนมีเงินทุนหมุนเวียน 4 ล้านบาท กลุ่มล่าสุด คือ กลุ่มทำน้ำดื่ม ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างขอใบรับรองจากองค์การอาหารและยา หรือ อย. โดยได้รับเครื่องผลิตน้ำดื่มจากหน่วยทหาร

พัฒนาที่ 44 ให้ชาวบ้านมาบริหารจัดการเอง และได้ก่อสร้างอาคารผลิตน้ำดื่มแล้ว มูลค่า 230,000 บาท โดยยืมเงินจากร้านค้าชุมชนและเงินกองกลางของคณะกรรมการหมู่บ้าน จากนั้นก็จะให้สมาชิกร่วมกันลงทุนโดยการซื้อหุ้น

ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา มีการอบรมไปแล้ว 9 รุ่น รวม 422 คน การอบรมใช้เวลา 4 วัน 3 คืน ผู้เข้าอบรมมาจากทั่วจังหวัดปัตตานี ทั้งเกษตรกร ตัวแทนสหกรณ์ การเกษตร รวมทั้งเกษตรกรที่หน่วยทหารในพื้นที่ส่งมา ส่วนการเข้ามาศึกษาดูงานนั้นมีเยอะมาก

“เมื่อมีการอบรม ผมก็ชวนลูกบ้านมุสลิม

“

**ลูกบ้านชาวมุสลิมและพุทธ
รวมเป็นกลไกหลักสำคัญอยู่ด้วย
บ้างๆ ก็อาจเป็นบทพิสูจน์ได้ถึงคำว่า
“สมานฉันท์” ที่มีอยู่แห่งหมู่บ้านปียา**

”

อาคารโครงการน้ำดื่มสะอาดเพื่อชุมชน

ช่วยทำอาหารเลี้ยงคนที่เข้าอบรมเพราะมีมุสลิมด้วย และช่วยเรื่องอื่นๆ เพราะหมู่บ้านปียา มีประชากรประมาณ 500 คน เป็นมุสลิมประมาณ 200 คน ที่เหลือเป็นชาวพุทธ ซึ่งทุกคนก็ช่วยกันดี”

เนื่องจากอาชีพหลักของชาวบ้านที่นี่คือ ทำเกษตรปลูกผัก ทำนา ผลผลิตที่ได้ก็เอามาฝากขายที่ร้านค้าชุมชน ซึ่งปีที่แล้วร้านค้าชุมชนได้กำไรถึง 7 แสนบาท นอกจากนั้นก็ยังมีสถาบันการเงินชุมชน ก็คือธนาคารชุมชนนั่นเอง ตรงให้เด็กนักเรียนเป็นสมาชิกฝากเงิน

เขาบอกด้วยว่า การลงทุนที่เกิดขึ้นไม่ได้ใช้เงินสนับสนุนจากภาครัฐเลย ชาวบ้านลงทุนและบริหารจัดการกันเอง บางคนลงทุนซื้อหุ้นมากถึง 5 หมื่นบาท เหตุที่ชาวบ้านกล้าลงทุนมากขนาดนี้ เพราะเขามีความมั่นใจในการรวมกลุ่ม จากเมื่อก่อนไม่ค่อยกล้าเสี่ยงมาก

“ส่วนเหตุที่ชาวบ้านสามารถรวมกลุ่มได้อย่างเข้มแข็งเช่นนี้ได้ขึ้นอยู่กับผู้นำด้วย โดยผมพยายามอธิบายให้ชาวบ้านเข้าใจถึงความสำคัญและประโยชน์ของการรวมกลุ่มกัน และจะทำอะไรไม่ให้เกิดกลุ่มล้ม โดยเฉพาะการอธิบายกับลูกบ้านมุสลิม เพราะทราบกันดีว่าการรวมกลุ่มตั้งองค์กรนั้นยากมาก ซึ่งตรงนี้ผมทำมา 20 ปีแล้วเช่นกัน”

“ตอนนี้เกือบทุกกลุ่ม ผมเป็นประธานเองหรือชาวบ้านแต่งตั้งขึ้นโดยเขากำหนดในข้อบังคับให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นประธานโดยตำแหน่ง ส่วนสมาชิกก็กำหนดว่า ต้องเป็นคนที่อยู่ในหมู่บ้านปียา หมู่ที่ 3 เท่านั้น ซึ่งในหมู่ที่ 3 นี้ ในพื้นที่ของชาวพุทธเรียกบ้านปียา ส่วนพื้นที่ของมุสลิมเรียกบ้านนุแม แต่ทั้งพุทธและมุสลิมก็พึ่งพาอาศัยกัน”

สำหรับเคล็ดลับในการสร้างกลุ่มให้เข้มแข็งนั้น ผู้ใหญ่บ้านสมควร บอกว่า ไม่ได้อยู่ที่หลัก

อาคารสถาบันการเงินชุมชน

ประชาธิปไตยอย่างเดียว เพราะเมื่อก่อนเคยใช้วิธีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แต่ไม่ประสบความสำเร็จ เพราะคนที่ถูกเลือกเข้ามาทำงานไม่ได้ จึงคิดวิธีการใหม่ คือ ให้มีผู้บริหารคนเดียว หมายถึงในแต่ละกลุ่มหรือฝ่าย มีผู้บริหารคนเดียว โดยให้เลือกกันเองภายในกลุ่ม หรือให้สมาชิกเลือก

นอกจากนี้ คนที่เข้ามาเป็นผู้บริหารหรือผู้นำนั้น ก็ต้องมีคุณสมบัติหลักๆ อยู่ 3 ข้อ คือ 1.ต้องเป็นคนมีปัญญา สามารถมองการณ์ไกลได้ 2.มีคุณธรรม และ 3.เสียสละ ชาติหรือใครคนหนึ่งก็ได้ ยังมีหลายคนยิ่งดี เพราะจะทำให้องค์กรไม่ล้มแน่นอน เพราะทั้ง 3 ข้อนี้ หมายถึงการไม่เอาเปรียบคนอื่น

ขณะเดียวกัน ตัวสมาชิกเองก็ต้องมีความเข้าใจเรื่องการรวมกลุ่มด้วย เพราะนั่นคือผลประโยชน์ของเขาโดยตรง

“ที่ผ่านมา ผมพยายามอธิบายให้ความรู้ความเข้าใจกับชาวบ้านมาตลอด โดยเฉพาะระบบสหกรณ์ เนื่องจากกลุ่มต่างๆ ที่ตั้งขึ้นใช้รูปแบบของสหกรณ์ ซึ่งกว่าจะเข้าใจก็ต้องใช้เวลาพอสมควร แต่เมื่อชาวบ้านเข้าใจแล้ว เขาก็จะอธิบายกันเองได้ เมื่อเขาเข้าถึงความสำคัญแล้ว อย่างร้านค้าชุมชน เขาก็จะมาซื้อมาอุดหนุนกันเอง แทนที่จะไปซื้อที่อื่น”

“สิ่งที่ผมทำมาตลอด สังคมไม่ได้รับรู้ เพราะเราเองก็ไม่ได้ประชาสัมพันธ์ คนนอกที่รู้จักตอนที่นายกรัฐมนตรี มาเปิดสภาเสริมสร้างสันติสุขตำบลปายามังที่ผ่านมานี่เอง”

ผู้ใหญ่บ้านสมควร เล่าเป็นการทิ้งท้ายด้วยว่า ในหมู่บ้านหรือแม้แต่ในตำบลปายามังไม่เคยมีเหตุการณ์รุนแรงเกิดขึ้น ปัญหาความขัดแย้งโดยเฉพาะระหว่างพี่น้องมุสลิมกับชาวพุทธ เรื่องเล็กน้อยก็ไม่มี ส่วนที่จะมีปัญหาอยู่บ้างก็คือยาเสพติด แต่ก็อยู่ในระดับที่ควบคุมได้

แม้แต่ละวัน ผู้ใหญ่บ้านสมควร มักจะวนอยู่กับงานเรื่องการพัฒนาที่ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หรือไม่ก็เดินทางไปติดต่อกับหน่วยงานราชการต่างๆ แต่สิ่งที่เห็นก็คือมักมีทีมงานที่เป็นลูกบ้านชาวมุสลิมและพุทธรวมเป็นกลไกหลักสำคัญอยู่ด้วยช่วงๆ ก็อาจเป็นบทพิสูจน์ได้ถึงคำว่า “สามานฉันท์” ที่มีอยู่ในหมู่บ้านปายา

โดยมีปราชญ์ผู้ทรงความรู้และประสบการณ์เป็นตัวจักรสำคัญในการพัฒนา

เด็กๆ ที่ ร.ร.ส่งเสริมศาสนาวินิจฉัยมูลนิธิ (ปอเนาะเกาะหมี่) สงขลา